

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Машіка Г.В.¹, Пологовська Ю.Ю.², Бикова М.Д.²

¹Ужгородський національний університет
вул. Університетська, 14, 88000, м. Ужгород

²Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
вул. Пирогова, 9, 01601, м. Київ

mashika.g.v@i.ua, grinenko_julia@ukr.net, mariya_bykovad@ukr.net

Розвиток людства відбувається в умовах високої технологічності, динамічної цифровізації та глобалізації, що важливо для будь-якого сектора життєдіяльності суспільства, зокрема для ринку екологічних туристичних послуг. Проте існує сукупність сталих проблем екологічного характеру, які значно дестимулюють розвиток зеленого туризму як в Україні, так і у світі загалом. До цих проблем належать потепління, забруднення довкілля, спустелювання, деградація біорізноманіття тощо. До новітніх проблем людства глобального характеру варто додати і пандемію Covid-19, яка внесла вагомий корективи у буденне життя соціуму та діяльність ринку екологічних туристичних послуг зокрема. Вирішення окреслених проблем вимагає практичного використання сучасних доробок та результатів науково-дослідних робіт, що зумовлює поглиблене дослідження запропонованої в статті проблематики.

Отже, наукова стаття становить оригінальне дослідження стану, а також тенденцій і закономірностей розвитку екологічного туризму на сучасному етапі загострення пандемії Covid-19.

У роботі окреслено ключові тенденції, проблеми і перспективи розвитку екологічного туризму як одного з векторів сталого розвитку України в умовах кризових викликів, зумовлених занепадом світової економіки внаслідок пандемії. У процесі дослідження проаналізовано сутність категорії «екологічний туризм» у взаємозв'язку з Цілями сталого розвитку, визначеними Україною. Обґрунтовано стимулювальні та дестимулювальні чинники, що впливають на стан екологічного туризму в умовах застосування мультикомпонентних підходів управління соціально-економічним розвитком держави.

У процесі теоретико-методологічного обґрунтування тенденцій, переваг та недоліків розвитку вітчизняного екологічного туризму в умовах пандемії Covid-19 отримано висновок, що екологічний туризм є перспективним для України, передумови для його подальшого розвитку існують (забезпеченість країни природно-ресурсним, а також трудовим потенціалом). Варто лише приділити більше уваги вдосконаленню підходів управління екологічним туризмом на національному рівні, розширенню можливостей для залучення приватних та державних інвестицій у розвиток галузі, а також забезпеченню відповідального використання природно-ресурсного потенціалу країни. *Ключові слова:* екологічний туризм, пандемія Covid-19, зелений туризм, цілі сталого розвитку, навколишнє природне середовище, локальний туризм.

Current trends in the development of ecological tourism in Ukraine in the condition of the COVID-19 pandemic. Mashika H., Pologovska I., Bykova M.

The development of society is accompanied by processes of globalization and digitalization and the availability of new information technologies as well. These are important aspects that cannot and should not be in any way ignored in development of performing business activity, including market of ecological tourism services. In the same time all the environmental problems associated with warming, depletion of the ozone layer, endangered biodiversity, desertification, acid rain and air pollution are the key factors in deterring the further development of “green” tourism in the world and Ukraine. In addition to the listed problems the Covid-19 pandemic has also generated a tremendous response from all levels of business activity, including market of sustainable tourism. Clearly, these problems will be to solve by using modern scientific and technological knowledge.

So, the article is devoted to the analysis of the current state, modern trends and patterns in development of sustainable tourism in today's conditions, when there are rapid changes worldwide related to the Covid-19 pandemic.

Key trends, threats, risks and prospects for improving the quality of sustainable tourism as one of the major directions of sustainable development under crisis conditions marked by the Covid-19 pandemic, are analyzed in this scientific paper. The meaning of “sustainable tourism” has been considered in relation with Sustainable Development Goals of Ukraine. In this scientific paper authors also explore both incentives and barriers for sustainable tourism in pandemic's conditions.

Based on the theoretical and methodological analysis of modern trends, first of all the impact of the Covid-19 pandemic on sustainable development, advantages and disadvantages of “green tourism” in today's conditions authors found that sustainable tourism is a forward-thinking activity for our country. Ukraine is endowed with rich natural resources and a large population; it has a great potential for development and prosperity of sustainable tourism. Private and public financing for investments in environmental infrastructure, energy efficiency and renewable energy, pollution control, biodiversity, natural resource management, livelihood improvement and institutional innovation are the basis for the further development of green tourism in our country. *Key words:* sustainable tourism, the Covid-19 pandemic, green tourism, sustainable development goals, environment, local tourism.

Постановка проблеми. В умовах пандемії Covid-19 відбуваються динамічні зміни у сегменті ринку екологічного туризму: з одного боку, пандемія стала причиною дестимулювання розвитку «зеленого» туризму в Україні, що має відображення у зниженні інтенсивності туристичних потоків. З іншого

боку, пандемія посприяла розвитку локального екологічного туризму, який має переважно зелену орієнтацію на збереження природно-ресурсного потенціалу регіонів, а також стимулює до відповідального використання ресурсів місцевих територій, що особливо важливо в контексті забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни.

У будь-якому разі екологічний туризм є саме тією галуззю, яка поєднує ключові соціально-економічні, екологічні та культурні переваги країни, що підтверджує важливість розвитку досліджуваної сфери в Україні. Ключовою передумовою підтримки екологічного туризму в умовах пандемії Covid-19 може стати збалансування управлінських рішень, що ухвалюються публічними органами влади в контексті реалізації Україною Цілей сталого розвитку, а також актуальних положень соціально-економічної та екологічної політики держави.

Отже, перспектива та динаміка розвитку екологічного туризму залежить від рівня скоординованості співпраці між органами виконавчої влади, споживачами туристичних послуг та суб'єктами, які пропонують такі послуги, що варто вважати ключовим вектором діяльності держави в умовах нестабільності, спричиненої пандемією Covid-19.

Актуальність дослідження. Дестабілізація розвитку екологічного туризму, низький рівень фінансування галузі, а також стрімке падіння попиту на туристичні послуги в умовах пандемії посприяли виникненню нагальної потреби в оновленні національної концепції управління сферою екологічного туризму, що підвищує значущість результатів дослідження сучасних тенденцій розвитку галузі та підтверджує актуальність аналізу проблематики.

Загальнонаукове значення статті. Метою написання наукової статті є аналіз актуального стану, а також сучасних тенденцій і закономірностей розвитку вітчизняного екологічного туризму в умовах загострення пандемії Covid-19. Для досягнення поставленої мети в процесі дослідження було сформовано та вирішено важливі наукові та практичні завдання:

– охарактеризувати сутність екологічного туризму шляхом детермінування ключових ознак та притаманних для категорії рис;

– проаналізувати сучасні тенденції розвитку екологічного туризму в Україні в контексті змін соціально-економічного середовища, спричинених пандемією Covid-19;

– окреслити перспективи розвитку екологічного туризму як важливого вектора забезпечення сталого розвитку України в умовах пандемії Covid-19.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасним тенденціям та закономірностям розвитку екологічного туризму в Україні, а також актуальним проблемам управління ринком екологічних туристичних послуг в умовах пандемії Covid-19 присвячено праці багатьох науковців. Уперше визначення

сутності екологічного туризму запропоновано мексиканським економістом та екологом Гектором Цебаллос-Ласкурейн; він визначив, що екологічний туризм – це «поєднання подорожі до порівняно не змінених природних зон, з обов'язковим об'єктом дослідження, разом із повагою та турботою до дикої природи, живих організмів та культури, спільно зі сприянням їх захисту» [1, с. 17]. О. Дмитрук у своїх працях визначив, що екологічний туризм – це «інтегративний напрям у туристській діяльності; це може бути будь-який вид туризму, що реалізується в умовах активного перебування людини в природному середовищі не лише з використанням його рекреаційних, пізнавальних та інших можливостей, а й з урахуванням можливості їх відновлення, зберігання та відтворення як на споглядальному, так і на практичному рівні» [2]. В. Вишневський дещо оновив трактування; науковець визначив, що екологічний туризм – це специфічний вид туризму, сутність якого пов'язана з відвідуванням місць із порівняно незайманою природою, тобто цінних у природному відношенні об'єктів; метою екотуризму є отримання задоволення від перебування на природі, розширення знань про неї та оздоровлення [3, с. 4]. Ю. Миронов [4] визначив, що основне завдання держави в контексті розвитку екологічного туризму – це задоволення найважливіших потреб і прагнень у житті людини. Отже, головна ідея екологічного туризму, на думку Г. Сорокіної [1, с. 27], полягає у піклуванні та збереженні природного навколишнього середовища, що використовується для туристичних цілей та реалізується в його завданнях та функціях. Основні функції та принципи розвитку екологічного туризму узагальнено у колективній монографії під загальною редакцією М. Шершуна [5, с. 124].

Таким чином, базою для еколого-збалансованого розвитку туризму в Україні, як зазначали у своїх працях О. Білоус [6] та В. Боголюбов [7], є досягнення балансу між задоволенням соціально-економічних потреб суспільства, рівнем захисту інтересів майбутніх поколінь та забезпеченням якісного екологічного стану довкілля.

Грунтовні дослідження щодо впливу пандемії Covid-19 на стан розвитку екологічного туризму в Україні, зокрема у Львівській області, здійснили М. Рутинський та Г. Кушнірук [8]. Дослідники проаналізували наявний туристичний потенціал регіону, втрати галузі, пов'язані з карантинними обмеженнями, а також запропонували потенційно дієві шляхи боротьби з дестабілізацією сфери екологічного туризму. Ю. Правик дослідила аспекти організації туристичного бізнесу після пандемії Covid-19; науковець визначила напрями трансформації туристичної галузі, зокрема сфери зеленого туризму; автором запропоновано маркетинговий підхід виходу з кризи. Аналіз маркетингових інструментів управління екологічним туризмом в умовах пандемії здійснили О. Наумова та В. Гребеник [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Узагальнюючи погляди науковців, отримано висновок, що досі не існує універсального та єдиного підходу до розуміння сутності і ролі екологічного туризму, кожен автор формулює своє власне бачення цього поняття. В умовах пандемії Covid-19 така ситуація є цілком виправданою, оскільки нестабільність галузі вимагає оновлення як теоретико-методологічного базису, так і практичних підходів управління шляхом використання найбільш ефективних у конкретних обставинах інструментів регулювання туристичних потоків. Тому виникає необхідність проведення перманентного аналізу тенденцій розвитку екологічного туризму залежно від змін, спричинених динамікою та обсягом карантинних обмежень.

Новизна. Глобальна пандемія Covid-19 охопила весь світ і є безпрецедентним явищем для сучасного суспільства. Нестабільність соціально-економічних та політичних процесів, спричинена пандемією, вимагає розробки новітніх рішень щодо організації діяльності національного ринку послуг. Зокрема, подальший розвиток вітчизняного ринку туристичних послуг є під загрозою. Проте саме напрям екотуризму отримав нові можливості, стимулюючи та передумови для зростання, зокрема сформувався сприятливий умови для зміцнення локального туризму. Переорієнтація туристичних потоків та стимулювання ефективного використання місцевого природно-ресурсного, курортного та культурного потенціалу – це новітній етап на шляху розвитку вітчизняного ринку туристичних послуг, що підтверджує важливість нових глибинних досліджень окресленої в науковій статті проблематики.

Виклад основного матеріалу. Соціальні, естетичні та економічні потреби населення мають задовольнятися у комплексі з підтримкою культурних та екологічних цінностей, без шкідливого впливу на системи його життєзабезпечення, що є особливо актуальним в умовах кризи, яка виникла внаслідок пандемії Covid-19. При цьому екологічний туризм можна визначити як важливий складник життя людини, рівень якості туристичних послуг, а також їх доступність визначають стан задоволеності громадян. Ураховуючи вищенаведену думку, а також вибір державою вектора сталого соціально-економічного розвитку, доцільно більше уваги приділяти аспектам стабілізації екологічного туризму в Україні в умовах пандемії Covid-19.

Екологічний туризм як окремий сегмент ринку туристичних послуг виконує дві основні функції:

- захист навколишнього середовища;
- раціональне використання природних ресурсів [10, с. 15].

Ефективність функціонування галузі залежить від підходів управління всіма видами ресурсів. Ще у Стратегії сталого розвитку України «Україна – 2020» (далі – Стратегія) було визначено, що основним

вектором діяльності держави має бути перманентне проведення структурних реформ, за рахунок яких відбудеться перехід від ресурсо- та енергоємних напрямів діяльності до екологічно безпечних, що є основною умовою підвищення стандартів життя громадян [11]. Екологічний туризм як сучасний напрям екологічної політики держави в умовах пандемії повністю відповідає визначенням у Стратегії критеріям; він має стати ключовим етапом на шляху гармонізації взаємодії людини з навколишнім середовищем. Відповідальне використання природних ресурсів, курортно-рекреаційного та культурного потенціалу, що застосовуються в туристичних цілях, стимулюватиме підвищення екологічної свідомості сьогоденного суспільства.

На глобальному рівні розвиток екологічного туризму регламентується Програмою сталого розвитку до 2030 р. Всесвітня туристична організація визначає екологічний туризм як мотивувальний чинник змін у політиці, бізнесі, а також поведінці споживача [12].

Оскільки ідея розвитку екологічного туризму є особливо актуальною в умовах карантинних обмежень, її було актуалізовано Україною шляхом прийняття Цілей сталого розвитку (далі – Цілі) [13], розроблених на основі Стратегії. Ухвалені Цілі визначають найважливіші проблеми людства, що виникли внаслідок невідповідального використання ресурсів, нераціональної політики управління природним потенціалом країни, а також пандемії Covid-19, яка стала глобальним руйнівним явищем. Отже, Цілі є вираженням найбільш перспективних векторів діяльності держави в умовах пандемії, а саме:

- 1) захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх ефективному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття;
- 2) збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів у контексті збалансованого задоволення інтересів споживачів екологічних туристичних послуг, з одного боку, та держави – з іншого;
- 3) забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією;
- 4) забезпечення доступу до порівняно дешевих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії;
- 5) забезпечення переходу до раціональних моделей споживання, зокрема постачання екологічно чистих і якісних продуктів харчування, стимулювання органічного виробництва сільськогосподарської продукції;
- 6) ужиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками;
- 7) забезпечення безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, громад, населених пунктів та інших територіальних одиниць, що сформувались в умовах децентралізації [13].

**Стан розвитку екологічного туризму в контексті участі України
у міжнародних програмах сертифікації «Green Key» та «Blue Flag»**

Місце розташування	Інфраструктурний об'єкт
<i>Екоготелі</i>	
Київська обл.	Екодім «Maison Blanche» (Березівка) Екодім «Maison Blanche» (Mytnitsa)
м. Київ	Radisson Blu Hotel, Kyiv Podyl Екодім «Maison Blanche B&B» Park Inn by Radisson, Kyiv Troyitska Radisson Blu Hotel Kyiv Inter Continental Hotel
Івано-Франківська обл.	Radisson Blu Resort Bukovel
<i>Екопляжі</i>	
Одеська обл.	Пляж «Фонтанка 2» або «Zanzibar B Black Sea Riviera Beach» Пляж «Ланжерон» Пляж «Sun Dali B Sun Yard Beach» Пляж «Caleton» Пляж «Чорноморська Рів'єра»
м. Маріуполь	Пляж «Піщаний»
м. Київ	Пляж «Золотий» Пляж «Дитячий» Пляж «Пуща В Водиця» Пляж «Венеція» Пляж «Галера» Пляж «Веселка» Пляж «Omelca»

Джерело: складено автором за даними [14; 15]

Окреслені Цілі сталого розвитку гармонійно доповнюють головну концепцію екологічного туризму в умовах пандемії – задоволення потреб людства у туристичних послугах за умови досягнення максимального рівня існування неушкоджених природних та культурних ресурсів [10, с. 13].

Україна характеризується як країна з досить високою ресурсно-природною забезпеченістю та широкими потенційними можливостями розвитку екологічного туризму. Протягом останніх років відбуваються певні структурні зрушення у секторі екологічного туризму. Водночас Україна залишається учасником міжнародної сертифікаційної програми «Green Key» та має 8 сертифікованих екоготелів (табл. 1) [14].

Проте Україна прагне відповідати міжнародним стандартам не лише у сфері екологічного готельного господарства. Міжнародний сертифікат якості рекреаційних пляжів «Blue Flag» має 13 пляжів України на основі відповідності 32 критеріям тестувань чистоти води прилеглої акваторії та піску, еколого-просвітницької діяльності, екологічного менеджменту та безпеки [15]. Отже, наведені в табл. 1 пляжі мають екологічно бездоганні водні та рекреаційні ресурси.

Окрім того, перспективними в контексті розвитку екологічного туризму є і такі регіони України:

– Херсонська обл., унікальність якої полягає в тому, що вона омивається Чорним і Азовським морями. Саме в цій області розташована найбільша в Європі пустеля – Олешківська; є два безлюдні

острови – Джарилгач і Бірючий; біосферний заповідник Асканія-Нова – зоологічний парк, ботанічний сад і відкрита територія незайманих степів;

– Карпатський регіон, у межах якого зосереджено понад 800 мінеральних джерел, із яких 50% – у Закарпатській області. Окрім того, він майже повністю вкритий лісами. Карпатський регіон повністю забезпечений ресурсним потенціалом для розвитку лікувального, сільського, гірського туризму; існують сприятливі умови для розвитку екстремального туризму як напряму екологічного [16, с. 137]. Слід виокремити і Закарпатську область, її перспективи розвитку в контексті зміцнення вітчизняного екологічного туризму є найбільш реальні, оскільки область характеризується високим рівнем забезпеченості сучасною туристичною інфраструктурою, а також вигідним місцем розташування, що підвищує туристичну та інвестиційну привабливість [17, с. 16]. Додаткова перевага окреслених територій полягає в тому, що зовсім поруч розміщені Львів, Івано-Франківськ, Галич та інші міста, які є окремими важливими об'єктами локального екотуризму в Україні;

– каньйони Миколаївської області. Так, наприклад, Актівський каньйон – єдиний у Європі, який за своїми геолого-ландшафтними показниками нагадує загальновідомі каньйони північної Америки [18, с. 206–207].

Проте в контексті сприяння розвитку локального екологічного туризму лідерами залишаються

Сучасні тенденції розвитку сфери екологічного туризму в умовах пандемії

Регіон	Тенденції, що виникли внаслідок пандемії Covid-19
Київська обл. та м. Київ	У 2019 р. Київ відвідали понад 2,5 млн туристів; отримано 63,6 млн грн туристичного збору. За два місяці карантину (квітень-травень 2019 р.) туристичні оператори у Києві недоотримали близько 1 млрд доларів. Надходження від туристичного збору у Києві за 9 місяців 2020 р. склали лише 27,5 млн грн (що на 36,1% менше порівняно з 43 млн грн за 9 місяців 2019 р.). Від початку карантину 70% працівників туристичної сфери втратили роботу.
Львівська обл. та м. Львів	У 2019 р. Львівську область відвідало 2,5 млн туристів, туристичний збір по місту становив 10 млн грн, а по області – 21,6 млн грн. У 2020 р. очікувалось, що Львівську обл. також відвідає близько 2,5 млн туристів. Однак карантин посприяв змінам, що призвело до втрат: у квітні бюджет міста Львова недоотримав 70 млн грн, а у травні – близько 100 млн грн. Загалом, у готельному бізнесу до карантину задіяно 20% мешканців Львова, більшість із яких змушені були піти у неоплачувані відпустки (орієнтовно 28,0 тис осіб). За попередніми оцінками Львівського туристичного центру у 2020 р. туристів було у 10 разів менше, ніж за той самий період минулого року.
Одеська обл. та м. Одеса	У 2019 році Одеську обл. відвідало 3,3 млн туристів; доходи від туристичного збору на Одещині за 2019 рік становили 21,4 млн грн. Лідерами за обсягом туристичного збору серед міст обласного значення були Одеса – 11,6 млн грн, Білгород-Дністровський – 4,7 млн грн. В умовах пандемії маршрути Ізмаїлу також стали привабливими для гостей: у 2019 р. туристичний збір у місті склав 241,1 тис. грн., що у п'ять разів більше, ніж у 2018 р. Через пандемію Одеська обласна державна адміністрація скоротила свої очікування від туристичного сезону. Так, у 2020 році, в період пандемії, в Одесі було лише 1,5 млн туристів.

Джерело: складено автором за даними [19, с. 13–14]

Київська, Львівська та Одеська області. В умовах пандемії відбулось значне погіршення показників діяльності галузі (табл. 2).

Незважаючи на ресурсну забезпеченість та потенційні туристичні можливості, Україна нині не має можливості конкурувати з високорозвинутими туристичними державами. Чинники, що обмежують внутрішні туристичні потоки в Україні в умовах пандемії, є такими:

- 1) пізній початок курортно-рекреаційного сезону внаслідок впровадження обмежувальних заходів;
- 2) високий показник туристів, які подорожують на авто з власними наметами замість використання послуг екологічного готельного господарства;
- 3) гірша якість послуг відносно вартості порівняно з відпочинком за кордоном;
- 4) низький рівень заощаджень населення внаслідок карантинних обмежень;
- 5) незначна кількість готелів, здатних приймати туристів та забезпечувати сервіс на високому якісному рівні в умовах пандемії;

6) неефективне використання ресурсного потенціалу країни – значна забрудненість пляжів та водойм;

7) фактор невизначеності через пандемію Covid-19: перехід у різні карантинні зони, обмеження транспортного сполучення, загроза заострення карантинних обмежень [19, с. 14].

Із метою зниження руйнівного впливу пандемії на ринок туристичних послуг, а також детермінування переваг розвитку саме екологічного туризму в Україні ухвалено Стратегію розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [20], яка визначила пріоритети держави в контексті зміцнення досліджуваної галузі (рис. 1).

Стимулювання розвитку екологічного туризму в умовах пандемії доцільно розпочати з трансформації інституційного середовища та оновлення інструментів регулювання туристичних потоків (рис. 2).

Отже, є всі підстави вважати екологічний туризм одним зі стратегічно важливих векторів соціально-економічного розвитку держави, забезпечення якого

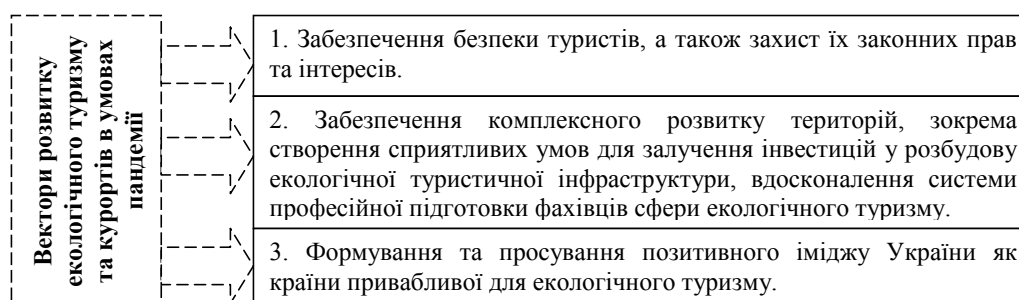

Рис. 1. Пріоритети України в контексті розвитку екологічного туризму

Джерело: складено автором за даними [20]

1. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ:

- активізація туристичних центрів;
- розбудова нових, а також удосконалення дійсних об'єктів туристичної інфраструктури;
- відродження локальних звичаїв, розвиток зелених туристичних маршрутів;
- подолання соціальної нерівності з метою створення однакових умов для отримання громадянами екологічних туристичних послуг.

2. КЛЮЧОВІ ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ:

- створення позитивного іміджу вітчизняних туристичних об'єктів;
- забезпечення відповідального використання природно-ресурсного потенціалу держави шляхом використання нормативно-правових та інституційно-організаційних інструментів регулювання, а також механізмів моніторингу;
- формування туристичного капіталу, зокрема бази потенційних інвесторів;
- створення бази потенційних туристичних партнерів із-за кордону з метою підвищення якості та стандартів організації вітчизняного екологічного туризму до рівня провідних країн.

3. ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ:

- використання інновацій;
- залучення інвестицій;
- соціальна відповідальність учасників туристичного ринку;
- активізація інституту туристичної довіри;
- пропозиція альтернативних видів екологічних туристичних послуг.

Рис. 2. Напрями, завдання та інструменти забезпечення розвитку екологічного туризму в умовах пандемії Covid-19

Джерело: складено автором за даними [10, с. 16]

потребує досконалого фінансово-правового державного регулювання, збалансованого використання природних ресурсів у поєднанні з історико-культурним і духовним потенціалом місцевих територій.

Дослідивши стратегічні орієнтири України в контексті розвитку екологічного туризму в умовах пандемії Covid-19, можна стверджувати, що екологічний туризм – це не просто специфічний напрям діяльності, це симбіоз заходів організаційно-інституційного та управлінського характеру щодо стабілізації і поліпшення екологічного стану природних комплексів та екосистем за рахунок якісних змін у взаємовідносинах у системі «природа – держава – людина».

Головні висновки. У процесі аналізу актуальних тенденцій розвитку екологічного туризму в умовах пандемії Covid-19 визначено, що існують певні проблеми на шляху зміцнення галузі та активізації туристичних потоків, пов'язані з карантинними обмеженнями, скороченням інвестування у розвиток вітчизняного туристичного ринку,

зниженням податкових надходжень до місцевих бюджетів, а також нестійким державним фінансово-організаційним забезпеченням досліджуваної сфери життєдіяльності.

Проте триває зміна векторів сталого розвитку держави, оновлюються концептуальні основи здійснення публічного управління, реформується влада шляхом її децентралізації та перерозподілу владних повноважень. Це сприяє формуванню сучасних орієнтирів сталого розвитку України. У таких умовах з'являються додаткові можливості для піднесення екотуризму на вищий рівень, а стратегії соціально-економічного і екологічного розвитку посилюють значення цієї галузі як найважливішої сфери життєдіяльності.

Отож, вплив пандемії Covid-19 на екологічний туризм варто розглядати не лише як чинник дестимулювання галузі, а і як фактор, що відкриває перспективи вдосконалення ринку екологічних туристичних послуг на локальному та національному рівнях.

Література

1. Сорокіна Г.О. Екологічний туризм: навчальний посібник. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 206 с.
2. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу: навчальний посібник / Вид. 2-е, перероб. і доп. Київ: Альпрес, 2004. 192 с.
3. Вишневецький В.І. Екологічний туризм: навчальний посібник. Київ: Інтерпрес ЛТД, 2015. 140 с.

4. Миронов Ю.Б. Сутність та чинники сталого розвитку туризму в регіоні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.11. С. 117–122
5. Перспективи розвитку сільського та екологічного туризму в Україні: монографія / за заг. ред. М.Х. Шершуна. Рівне : Видавець О. Зень, 2016. 264 с.
6. Білоус О.Г., Мацейло Ю.М. Глобальна перспектива і сталий розвиток. Київ : МАУП, 2005. 492 с.
7. Боголюбов В.М., Прилипка В.А. Стратегія сталого розвитку : Навчальний посібник. Херсон : Олді-плюс, 2009. 322 с.
8. Rutynskyi M., Kushniruk H. The impact of quarantine due to COVID-19 pandemic on the tourism industry in Lviv (Ukraine). *Problems and Perspectives in Management*. 2020. Vol. 18(2). Pp. 194-205. doi:10.21511/ppm.18(2).2020.17
9. Гребеник В., Наумова О. Маркетинг на ринку туристичних послуг в умовах пандемії. *Збірник наукових праць ЛОГОС*. 2020. С. 42–43. doi: <https://doi.org/10.36074/25.12.2020.v1.15>
10. Зінчук Т.О., Усюк Т.В. Зелений туризм в умовах сталого розвитку та викликів світової економічної кризи. *Проблеми економіки*. 2020. № 3 (45). С. 11–17
11. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (проект). United Nations Development Programme, 2017. 112 с. Available at: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf (дата звернення 02.04.2021 р.)
12. Tourism for Development. Vol. II: Good Practices Tourism for Development. Good Practices. Available at: <http://publications.unwto.org/publication/tourism-development-volum> (дата звернення 02.04.2021 р.)
13. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року: Указ Президента України від 30.09.2019 р. №722/2019. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/722/2019> (дата звернення 02.04.2021 р.)
14. Міжнародна програма «Green Key». Available at: <http://www.greenkey.global> (дата звернення 02.04.2021 р.)
15. Міжнародна програма «Blue Flag». Available at: <http://www.blueflag.global> (дата звернення 02.04.2021 р.)
16. Гнаткович О.Д., Гриньох Н.В. Оцінка привабливості туристичних ресурсів Карпатського регіону. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 136–138.
17. Морохович В.С., Лендел М.А., Морохович Б.В. Розвиток туризму Закарпатської області як складової туристичної галузі України. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2020. № 60. С. 12–17
18. Піменов В.Г. Розвиток екологічного туризму в Україні: основні поняття, проблеми, сучасний стан. *Вісник Харківської державної академії культури. Серія : Соціальні комунікації*. 2018. Вип. 52. С. 198–208.
19. Внучко С., Тимошенко Т. Covid-19 та соціальний діалог в туристичній галузі: практика ЄС та українські реалії. Київ: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2020. 28 с.
20. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 28.12.2017 р. № 1902. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v1902731-17> дата звернення 02.04.2021 р.)